

STUDIA KRESOWE

REDAKCJA NAUKOWA

Katarzyna Węgorowska
Katarzyna Grabias-Banaszewska

STUDIA KRESOWE

Tom III

STUDIA KRESOWE

Tom III

Proza * Poezja * Faktografia

REDAKCJA NAUKOWA

Katarzyna Węgorowska

Katarzyna Grabias-Banaszewska

Zielona Góra 2024

REDAKTOR NAUKOWE
Katarzyna Węgorowska
Katarzyna Grabias-Banaszewska

RADA NAUKOWA

Dorota Angutek (Pracownia Turystyki i Rekreacji Uniwersytetu Zielonogórskiego),
Joanna Gorzelana (Pracownia Badań nad Aksjologią w Języku i Kulturze Uniwersytetu
Zielonogórskiego), Katarzyna Grabias-Banaszewska (Pracownia Edukacji Polonistycznej
i Badań nad Kulturą Uniwersytetu Zielonogórskiego), Dorota Kulczycka (Pracownia
Teorii Literatury i Badań Kulturowych Uniwersytetu Zielonogórskiego), Tomasz Ratajczak
(Pracownia Badań nad Literaturą Użytkową i Książką Uniwersytetu Zielonogórskiego),
Anastazja Seul (Pracownia Badań nad Aksjologią w Języku i Kulturze Uniwersytetu
Zielonogórskiego, Pracownia Teorii Literatury i Badań Kulturowych Uniwersytetu
Zielonogórskiego), Katarzyna Węgorowska (Pracownia Dziedzictwa Ludowego i Tradycji
Regionalnych Uniwersytetu Zielonogórskiego)

RADA WYDAWNICZA

Mariusz Naczk (*przewodniczący*), Paweł Andrzejewski, Andrzej Bisztyga,
Bogumiła Burda, Joanna Dec-Pietrowska, Beata Gabryś, Mariusz Jenek,
Aleksandra Kruk, Franciszek Runiec (*sekretarz*)

UNIWERSYTET
ZIELONOGÓRSKI

RECENZENT

Beata Rycielska

REDAKCJA

Aldona Reich

KOREKTA

Beata Toczewska

REDAKCJA TECHNICZNA

Elżbieta Kościańska

ILUSTRACJE

Katarzyna Grabias-Banaszewska

PROJEKT OKŁADKI

Elżbieta Kościańska

© Copyright by Uniwersytet Zielonogórski
Zielona Góra 2024

ISBN 978-83-7842-563-2

DOI https://doi.org/10.59444/2024MONredWeg_Gra

OFICyna WYDAWNICZA UNIWERSYTETU ZIELONOGÓRSKIEGO

65-246 Zielona Góra, ul. Podgórna 50, tel. 68 328 78 64

www.ow.uz.zgora.pl, sekretariat@ow.uz.zgora.pl

Kraj ojców

Co dziś pozostało po naszych zaściankach
rozsypanych wśród lasów? Nie ma po nich znaku.
Czas odmienił losy tamtejszym Polakom –
pracowitym chłopom i herbowym pansom.

Tam, gdzie biegły dróżki – dzisiaj inne światy.
Zniknęły zbóż sznury – grzyby na nich rosna,
smutek wieje zimą, ale każda wiosna,
upodabnia łąki do bukietu kwiatów.

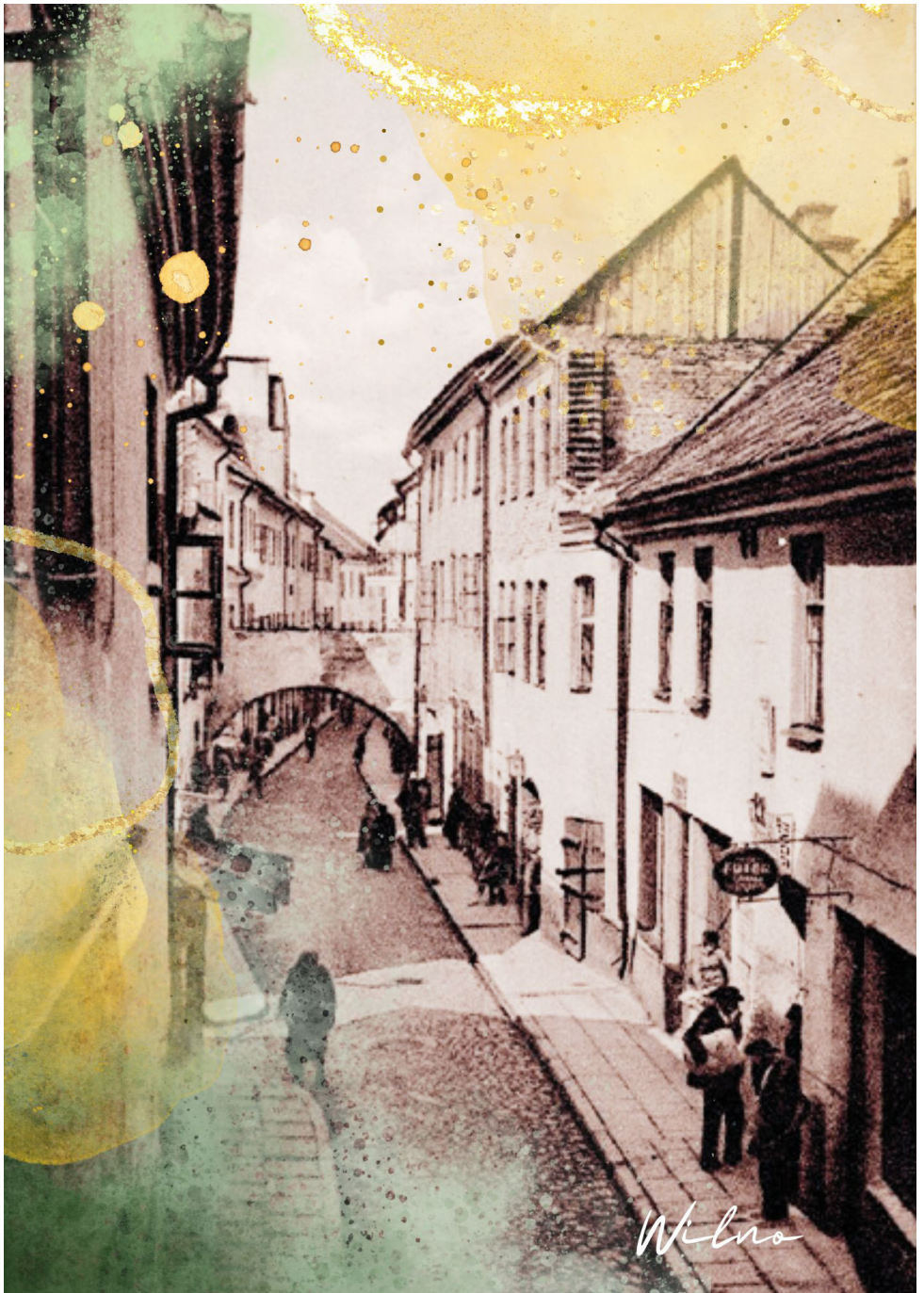
Ziemio jezior dzikich w labiryntach rojstów,
które wciąż skrywają niejedną historię
heroicznych dziadków, bohaterskich ojców

spod wolności znaku. Wieczna dla nich gloria.
Chowajmy ją w sercach. Chrońmy przed zniewagą.
Kraju przodków naszych niech ci Bóg pomaga.

Henryk Szyłkin
(z tomiku pt. *Sonety i pieśni*)

SPIS TREŚCI

Przedmowa	11
Tomasz Ratajczak	
Geografia i skala produkcji XIX-wiecznych modlitewników na Kresach Wschodnich	15
Katarzyna Węgorowska	
Galicyjski Lwów „ocalony” w albumie Leszka Dulika i Waldemara Golca <i>Kresy w fotografii Henryka Poddębkiego</i> (rozważania lingwokulturologa)	43
Anastazja Seul	
Arkadia dzieciństwa – dom na Kresach	73
Dorota Kulczycka	
Dialog z tradycją literacką w wierszach kresowych z tomu <i>De profundis</i> Wojciecha Wencla	95
Joanna Gorzelana	
Opowieści jako nośnik wartości – na przykładzie historii przekazywanych przez polskich Bukowińczyków	129
Katarzyna Grabias-Banaszewska	
Z Sambora do Zielonej Góry. Antoniny Żulik album rodzinny	149
Dorota Angutek	
Repatriantki z Wołynia pionierkami hafciarskiej tradycji wynalezionej na Pomorzu	185

Wilno

PRZEDMOWA

Kresy...

Mimo upływających lat, wszelkich przemian, ewolucji oraz rewolucji dokonujących się w otaczającym nas Świecie słowo to nadal budzi wiele emocji.

Dowodzą tego propozycje artykułów zawartych w niniejszej monografii, w której, tym razem, przedmiotem rozważań stały się kresowa proza, kresowa poezja, kresowa faktografia.

Trzecią część *Studiów Kresowych* współtworzą bowiem interdyscyplinarne rozważania zielonogórskich Uczonych reprezentujących różne naukowe generacje, odmienne naukowe dyscypliny, indywidualizujące Ich wrażliwości.

Oprócz wspólnego kresowego przedmiotu, a tym samym podmiotu badań, wykładnikami prezentowanych tu publikacji są m.in.: intertekstualność, wartości, nostalgia, przeszłość, pamięć, dziedzictwo, rodzina, faktografia, historia, tradycja, tradycja wynaleziona, tematy trudne i „niewygodne”, sztuka...

Walorem oddanej do rąk Czytelnika ostatniej części *Studiów Kresowych* jest połączenie w nich dwóch rodzajów tekstów kultury – tekstu werbalnego i tekstu wizualnego.

Kresowa werbalizacja i ubogająca ją kresowa wizualizacja sprawiają, że spuścizna dawnych Kresów Wschodnich żyje w kilku komplementarnych wymiarach, dzięki którym nadal wpływa na nasze wspólne narodowe dziedzictwo, które – pomimo upływu

lat, wszelkich przemian, ewolucji oraz rewolucji dokonujących się w otaczającym nas Świecie – trwa, budząc nieustannie wiele emocji.

marzec 2024 r.

Katarzyna Węgorowska

Katarzyna Grabias-Banaszewska